

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра кібернетики та інформатики

”Затверджую”
Завідувач кафедри

«23» 07 2020 р.
С.В.Агаджанова (С.В.Агаджанова)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ(СИЛАБУС)

Просторове планування та розвиток територій

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітня програма: ОП «Регіональне управління»

Факультет: *економіки і менеджменту*

2020 – 2021 навчальний рік

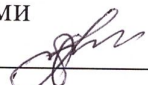
Робоча програма з *Просторове планування та розвиток територій* для студентів спеціальності *281 Публічне управління та адміністрування*.

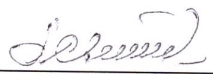
Розробник: *доцент, кандидат технічних наук Агаджанова С.В.*

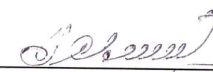
Робочу програму схвалено на засіданні кафедри *кібернетики та інформатики*.
Протокол від "17" _____ 06 _____ 2020 року № 10

Завідувач кафедри (Агаджанова С.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми
(керівник проектної групи) (Словкова С. П.)

Декан факультету (Строченко Н.І.)

Декан факультету (Строченко Н.І.)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації (А. Тарашук)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 23.07. 2020 р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра кібернетики та інформатики

**”Затверджую”
Завідувач кафедри**

«___» _____ 2020 р.

_____ (С.В.Агаджанова)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ(СИЛАБУС)

Просторове планування та розвиток територій

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітня програма: ОП «Регіональне управління»

Факультет: *економіки і менеджменту*

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з *Просторове планування та розвиток територій* для студентів спеціальності *281 Публічне управління та адміністрування*.

Розробник: *доцент, кандидат технічних наук Агаджанова С.В.*

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри *кібернетики та інформатики*.
Протокол від “17” _____ 06 _____ 2020 року № 10

Завідувач кафедри _____ (Агаджанова С.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми
(керівник проектної групи) _____ (_____.)

Декан факультету _____ (Строченко Н.І.)

Декан факультету _____ (Строченко Н.І.)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації _____ (_____.)

Зареєстровано в електронній базі: дата: _____ 2020 р.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань: <i>28 Публічне управління та адміністрування</i> (шифр і назва)	<i>За вибором</i>	
Модулів – 2	Спеціальність(професійне спрямування): <i>281 Публічне управління та адміністрування</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		2020-2021-й	2020-2021-й
		Курс	
		-	1м
		Семестр	
		-	1-й
Загальна кількість годин - -/120		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Освітній рівень: <i>магістр</i>	-	12 год.
		Практичні, семінарські	
		-	12 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		-	96год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Вид контролю:	
		-	залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для заочної форми навчання - 20,0/80,0 (24/96)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Згідно з Європейською хартією просторового планування (Торремоліноська Хартія) просторове планування є географічним відображенням економічної, соціальної, культурної та екологічної політики суспільства. Одночасно, це наукова дисципліна, управлінський механізм та програма, які було розроблено як міждисциплінарний та всебічний підхід, спрямований на збалансований регіональний розвиток та фізичну організацію простору відповідно до загальної стратегії.

Просторове планування здійснюється з метою:

- більш раціональної територіальної організації землекористування та забезпечення взаємозв'язку між різними його формами;
- збалансованості потреб розвитку з необхідністю охорони навколишнього середовища і досягнення цілей соціального та економічного розвитку.

Воно включає заходи з координації наслідків політики просторового розвитку, що здійснюється в інших секторах, для досягнення більш рівномірного розподілу економічного розвитку між регіонами, який в іншому випадку підкорявся б ринковим силам.

Метою навчальної дисципліни є ознайомлення студента з сутністю просторового планування та його видами: регіональним, міським, сільським плануванням й ін.

Предметна компетентність. Здатність ставити завдання, виявляти і формулювати проблеми, пов'язані з галуззю просторового планування, у взаємозв'язку з природними, соціальними, економічними, екологічними, політичними і естетичними аспектами розвитку територій.

Вивчення навчальної дисципліни «Просторове планування та розвиток територій» передбачає формування у студентів **компетентностей:**

№	Вид програмних компетентностей	Програмна компетентність	Шифр
	Загальні		
1		Здатність оперувати системою теоретичних знань, практичних вмінь і навичок щодо використання в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної основ прикладної економіки, консалтингу, адміністративного права, методів організації ефективного господарювання на рівні основної ланки суспільного виробництва і підприємства для вирішення конкретних економічних завдань на сучасному етапі розвитку економіки.	П1
2		Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК 1
3		Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями, генерувати нові ідеї.	ЗК 2
4		Знання та розуміння предметної сфери фахової діяльності	ЗК 4
5		Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення.	ЗК 5

6		Здатність до проведення досліджень, пошуку, оброблення та проведення аналізу інформації.	ЗК 6
7		Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій, економіко-математичних моделей та методів, пакетів прикладних програм.	ЗК 7
8		Здатність працювати в команді та автономно, навички міжособистісної взаємодії.	ЗК 9
	Спеціальні		
2		Здатність аналізувати вплив нормативно-правових актів на процеси публічного управління та адміністрування у межах своєї компетенції.	ФК 2
		Здатність розробляти статuti, положення та посадові інструкції у межах виконання адміністративних функцій, прогностичні та програмні документи економічного та соціального розвитку об'єкта управління, пропозиції з удосконалення роботи місцевих органів влади.	ФК 4
		Здатність забезпечити функціонування інформаційно-комунікативної системи органу влади та реалізацію заходів щодо запровадження електронного урядування в публічній сфері.	ФК 6
		Здатність готувати звіти про виконання планових показників розвитку, роботи господарчих та управлінських структур на основі методів статистичного аналізу даних, результатів соціологічних і маркетингових досліджень.	ФК 10
		Здатність коригувати цілі діяльності та структуру адміністративної служби з метою підвищення ефективності її діяльності.	ФК 12

2.3. Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Просторове планування та розвиток територій» студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

№	Програмні результати навчання	Шифр
1	Збирати, аналізувати, використовувати, упорядковувати забезпечувати співвідношення та інтерпретувати інформацію стосовно розроблення та реалізації стратегії розвитку держави, регіону, галузі під час здійснення професійної діяльності.	ПРН 2
2	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань адміністративної діяльності.	ПРН 3
3	Пояснювати інформацію, ідеї, проблеми та альтернативні варіанти прийняття управлінських рішень фахівцям і нефахівцям в сфері публічного управління.	ПРН 8
4	Підвищувати рівень особистої професійної підготовки.	ПРН 12
5	Виконувати функціональні обов'язки в групі під керівництвом лідера, мотивувати людей приймати нестандартні управлінські рішення.	ПРН 15

2. Програма навчальної дисципліни

(знаходиться на апробації, затверджена рішенням кафедри кібернетики та інформатики Протокол №2 від 17.09.2019р.)

Змістовий модуль 1. Основні поняття. Міжнародний досвід.

Тема 1. Просторове планування: сутність поняття, історія розвитку.

Сутність понять «просторовий розвиток» і «просторове планування». Історія розвитку просторового планування у світі. Історія розвитку просторового планування в Україні. Концепція простору як соціального продукту. «Виробництво простору» Анрі Лефевра. Понятійно-термінологічна система просторового планування.

Тема 2. Світові й європейські документи щодо просторового планування. Програма Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (UN-НАВІТАТ). Декларація про міста та інші населені пункти в новому тисячолітті. Публікації UNНАВІТАТ: Глобальна доповідь про населені пункти. Стан міст світу. Короткий аналіз. Діяльність Європейської Конференції міністрів, відповідальних за просторове/регіональне планування (СЕМАТ). Європейська хартія регіонального/просторового планування (Торремоліноська Хартія). Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту. Поліцентричний розвиток і просторове планування. Лісабонська Декларація про мережі сталого просторового розвитку Європейського континенту: мости через Європу. Компендіум систем і політики просторового планування Європейського Союзу. Територіальний порядок денний Європейського Союзу – 2020.

Змістовий модуль 2. Основні планувальні документи просторового розвитку територій.

Тема 3. Система просторового планування в Україні. Законодавче забезпечення просторового планування в Україні. Поняття про Державні будівельні норми України. Генеральна схема планування території України. Види містобудівної документації. ДБН Б.1.1-13:2012. Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях. Схема планування території області. ДБН Б.1.111:2011. Склад і зміст схем планування території Автономної Республіки Крим та областей України. Схема планування території району. ДБН Б.1.1-6:2007 Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження схем планування території району. Генеральний план населеного пункту. ДБН Б.1.1-15:2012 Склад і зміст генерального плану населеного пункту. Плани зонування території. ДСТУ-Н Б Б.1-1-12:2011 Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг). Детальний план території. ДБН Б.1.1-14:2012 Склад та зміст детального плану території.

Тема 4. Методологія планування регіонального розвитку в Україні.

Сутність та складові процесу стратегічного планування. Підготовчий етап процесу розробки стратегії регіонального розвитку. Соціально-економічний аналіз області. SWOT аналіз області. Стратегічне фокусування. Основні елементи компонентних планів області. Особливості підготовки компонентних планів.

Рамки реалізації стратегії регіонального розвитку.

Тема 5. Основи міського планування. Історичні концепції розвитку міст (урбанізм як спосіб життя, урбаністична екологія, соціалістична урбанізація, право на місто, місто-сад, чартерне місто й ін.). Міжнародні правові джерела муніципального права. Європейська хартія міст 1992 р. Концепція «нового урбанізму». Європейська хартія міст 2008 р. (Маніфест нової урбаністики). Концепція Smart-city. Комплексні стратегії розвитку міст. Планування транспортного простору міст. Партисипативне планування міст: проект «Вулиця для всіх» у Львові.

Тема 6. Планування просторового розвитку сільських територій. Сільське населення і сільські поселення світу й Європи: сучасний стан і тенденції розвитку. Сільське населення і сільські поселення України: сучасний стан і тенденції розвитку. Моделі розвитку сільських територій. Просторове планування сільських територій у програмних документах Європейського Союзу. Сільськогосподарська (агрикультурна) спадщина (GIAHS). Правове регулювання просторового розвитку сільських територій в Україні. Концепція розвитку сільських територій Розробка стратегій розвитку сільських населених пунктів і малих міст: приклади України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Основні поняття. Міжнародний досвід.												
Тема 1. Просторове планування: сутність поняття, історія розвитку.	-						4	2	2			
Тема 2 Світові й європейські документи щодо просторового планування.	-	-		-			30	2	2			26
Разом за змістовим модулем 1							34	4	4			26
Модуль 2.												
Змістовий модуль 2. Основні планувальні документи просторового розвитку територій.												
Тема 3. Система просторового планування в Україні.							24	2	2			20
Тема 4. Методологія планування регіонального розвитку в Україні.							24	2	2			20
Тема 5. Основи міського планування.							14	2	2			10
Тема 6. Планування просторового розвитку сільських територій							24	2	2			20
Разом за змістовим модулем 2							86	8	8			70
Разом за семестр							120	12	12			96

**6. Теми та план лекційних занять
(заочна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Просторове планування: сутність поняття, історія розвитку.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність понять «просторовий розвиток» і «просторове планування». 2. Історія розвитку просторового планування у світі. 3. Історія розвитку просторового планування в Україні. 4. Концепція простору як соціального продукту. 5. «Виробництво простору» Анрі Лефевра. 6. Понятійно-термінологічна система просторового планування. 	2
2	<p>Тема 2. Світові й європейські документи щодо просторового планування.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Програма Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (UN-НАВІТАТ). 2. Декларація про міста та інші населені пункти в новому тисячолітті. Публікації UNHABITAT: Глобальна доповідь про населені пункти. Стан міст світу. Короткий аналіз. 3. Діяльність Європейської Конференції міністрів, відповідальних за просторове/регіональне планування (CEMAT). 	2
3	<p>Тема 3. Система просторового планування в Україні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законодавче забезпечення просторового планування в Україні. Поняття про Державні будівельні норми України. 2. Генеральна схема планування території України. 3. Види містобудівної документації. ДБН Б.1.1-13:2012. 4. Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях. 	2
4	<p>Тема 4. Методологія планування регіонального розвитку в Україні.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та складові процесу стратегічного планування. 2. Підготовчий етап процесу розробки стратегії регіонального розвитку. Соціально-економічний аналіз області. SWOT аналіз області. Стратегічне фокусування. 3. Основні елементи компонентних планів області. 	2
5	<p>Тема 5. Основи міського планування.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історичні концепції розвитку міст (урбанізм як спосіб життя, урбаністична екологія, соціалістична урбанізація, право на місто, місто-сад, чартерне місто й ін.). 2. Міжнародні правові джерела муніципального права. 	2
6	<p>Тема 6. Планування просторового розвитку сільських територій.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сільське населення і сільські поселення світу й Європи: сучасний стан і тенденції розвитку. 2. Сільське населення і сільські поселення України: сучасний стан і тенденції розвитку. 3. Моделі розвитку сільських територій. Просторове планування сільських територій у програмних документах Європейського Союзу. 	2
	Разом	12

8. Теми практичних занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Практична робота №1. Просторове планування: сутність поняття, історія розвитку, зв'язок з науковими дисциплінами	2
2	Практична робота №2. Світові й європейські документи щодо просторового планування.	2
3	Практична робота № 3. Система просторового планування в Україні.	2
4	Практична робота № 4. Методологія планування регіонального розвитку в Україні.	2
5	Практична робота № 5. Основи міського планування.	2
6	Практична робота № 6. Планування просторового розвитку сільських територій.	2
	Разом	12

10. Самостійна робота (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Світові й європейські документи щодо просторового планування.	26
2	Тема 3. Система просторового планування в Україні.	20
3	Тема 4. Методологія планування регіонального розвитку в Україні.	20
4	Тема 5. Основи міського планування.	10
5	Тема 6. Планування просторового розвитку сільських територій.	20
	Разом	96

11. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. **Словесні:** розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, робота з книгою (читання, конспектування, виготовлення таблиць, графіків).

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація.

1.3. **Практичні:** лабораторний метод, практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. **Аналітичний.**

2.2. **Методи синтезу.**

2.3. **Індуктивний метод.**

2.4. **Дедуктивний метод.**

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Проблемний* (чи проблемно-інформаційний)

3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*

3.3. *Дослідницький*

3.4. *Репродуктивний*

3.5. *Пояснювально-демонстративний*

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, самооцінка знань, використання навчальних та контролюючих тестів, використання конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, kahoot, mind maps.

12. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС.

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних та лабораторних заняттях;

- активність під час виконання завдання на занятті;

- результати виконання та захисту лабораторних робіт;

- експрес-контроль під час аудиторних занять;

- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- оформлення рефератів, звітів;

- результати тестування;

- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

13. Розподіл балів, які отримують студенти Форма контролю - залік (заочна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота						Разом за модулі	СРС	Атестація	Сума
Змістовий модуль 1 - 35 балів		Змістовий модуль 2 –35 балів							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	70	30	-	100
15	20	5	10	10	10				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Агаджанова С.В. Просторове планування та розвиток територій(е-курс на платформі Moodle) точка доступу: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3707>

12. Рекомендована література

1. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності». – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про основи містобудування». – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Закон України «Про Генеральну схему планування території України». – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
4. Закон України «Про затвердження Порядку розроблення містобудівної документації» – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
5. ДБН 360-92** Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень.
6. ДБН Б.1.1-11:2011. Склад і зміст схем планування території Автономної Республіки Крим та областей України
7. ДБН Б.1.1-13:2012. Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях
8. ДБН Б.1.1-15:2012 Склад і зміст генерального плану населеного пункту
9. ДБН Б.1.1-16:2013. Склад та зміст містобудівного кадастру
10. ДБН Б.1.1-6:2007 Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження схем планування території району
11. ДБН Б.1.1-7:2007 Система містобудівної документації. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження схем планування території сільради
12. ДБН Б.1-2-95. СМБД. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження комплексних схем транспорту для міст України
13. ДБН Б.2.2-5:2011 Благоустрій територій
14. ДБН Б.2.4-1-94 Планування і забудова сільських поселень.
15. ДБН Б.2.4-3-95 Планування і забудова сільських поселень. Генеральні плани сільськогосподарських підприємств.

16. ДБН Б.2.4-4-97 Планування і забудова сільських поселень. Планування та забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств.
17. ДБН Б.1.1-14:2012 Склад та зміст детального плану території
18. ДБН В.2.3-5-2001. Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів
19. ДСТУ-Н Б Б.1-1-12:2011 Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг)
20. Вулиця для всіх. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://street4all.org.ua/>
21. Декларация о городах и других населенных пунктах в новом тысячелетии. Принята резолюцией S-25/2 специальной сессии Генеральной Ассамблеи от 9 июня 2001 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_849. (до питання 1)
22. Дронова О. Л. Новий урбанізм у пошуках виходу з урбаністичного колапсу / О. Л. Дронова // Український географічний журнал. – 2015 – № 3. – С. 33–41.
23. Європейська хартія міст 1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakonbase.ru/content/base/21053/?pdf=1> або <http://uristinfo.net/2010-12-18-14-34-28/42pdbilenchuk-mistseve-samovrjaduvannja-v-ukrayini/743-evropejskaja-hartija-gorodov.html>
24. Європейська хартія міст 2008 р. (Маніфест нової урбаністики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Principle-9.European-chart.pdf
25. Жукович І. А. Smart-місто як новий об'єкт статистичних досліджень: визначення терміна / І. А. Жукович // Статистика України. – К.: Інформ.-вид. центр Держкомстату України, 2015. – № 1. – С. 18–22.
26. Камінська Н. В. Міжнародно-правові джерела муніципального права/ Н. В. Камінська // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2014. – № 3. – С. 87–92.
27. Комплексна стратегія розвитку Львова. 2012 – 2025 рр.
28. Концепція розвитку сільських територій. Затверджена розпорядженням КМУ від від 23 вересня 2015 р. № 995-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80>
29. Концепція розвитку міста КИЇВ СМАРТ СІТІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kyivsmartcity.com/concept/>
30. Куйбіда В. С. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи : збірник нормативно-правових актів і науково-аналітичних матеріалів / В. С. Куйбіда, В. А. Негода, В. В. Толкованов, Академія муніципального управління, Центр досліджень питань регіонального і місцевого розвитку та сприяння адміністративній реформі, Всеукраїнська Асоціація магістрів державного управління, Українська асоціація місцевих і регіональних влад. – Київ, Видавництво «Крамар», 2009. – 170 с. (до питань 1, 5).
31. Лефевр А. Производство пространства. Перевод с французского И. Стаф [текст] / Анри Лефевр. М.: Strelka Press, 2015. – 432 с. (до питання 4)
32. Лефевр А. Пространство. Социальный продукт и потребительная стоимость. Отрывок из книги «State, Space, World. Selected Essays» французского философа и социолога Анри Лефевра [Електронний ресурс] / Анри Лефевр // ПостНаука. Научно-популярный интернет-журнал. – Режим доступу: <https://postnauka.ru/longreads/28503> (до питання 4).
33. Маруняк Є. О. Територіальне (просторове) планування : зміст, еволюція та основні сучасні напрями [текст] / Є. О. Маруняк // Український географічний журнал. – 2014. – № 2. – С. 22–31. (до питань 1, 2, 3).
34. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації [Електронний ресурс]: Проект Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку України». – Режим доступу: http://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf
35. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 16.11.2011 № 290 «Про затвердження Порядку проведення містобудівного моніторингу».

36. ООН-Хабитат. Програма ООН по населенням пунктам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/ru/ga/habitat/> (до питання 1)
37. Позаченюк Е.А. Территориальное планирование [текст]: Учебное пособие/ Е. А. Позаченюк. – Симферополь: Изд-во ТНУ им. Вернадского, 2006. – 183 с. (до питань 1, 2, 3, 5, 6, 7).
38. Розвиток сільських територій в системі євроінтеграційних пріоритетів України : [монографія] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень ; наук. ред. В. В. Борщевський. Львів, 2012. - 216 с. (Серія "Проблеми регіонального розвитку").
39. Смарт-інновації українських міст // Платформа розвитку міст портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://urbanua.org/dosvid/ukrayinski-pryklady/340>
40. Территориально-пространственное планирование. Ключевой инструмент развития и эффективного управления с уделением особого внимания странам с переходной экономикой. – Организация Объединенных Наций: Нью-Йорк и Женева, 2008. – 76 с. (до питань 1, 5).
41. Ткачук І. Просторове планування сільських територій: законодавче забезпечення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://despro.org.ua/news/experts/detail.php?ID=1285>
42. Чукут С. А. Смарт-сіті чи електронне місто: сучасні підходи до розуміння впровадження е-урядування на місцевому рівні / С. А. Чукут, В. І. Дмитренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 13. – С. 89–93.
43. Council of Europe Conference of Ministers Responsible for Spatial/Regional Planning (CEMAT) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/cemat/default_en.asp. (до питання 3)
44. Globally Important Agricultural Heritage Systems (GIAHS)[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/giahs/ru/>
45. Territorial Agenda of the European Union – 2020. Towards an Inclusive, Smart and Sustainable Europe of Diverse Regions agreed at the Informal Ministerial Meeting of Ministers responsible for Spatial Planning and Territorial Development on 19th May 2011 Godolló, Hungary. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nweurope.eu/media/1216/territorial_agenda_2020.pdf. (до питання 7)
46. The EU compendium of spatial planning systems and policies. – Luxembourg: Office of Official Publications of the European Communities. – 1997. – 192 p. (до питання 6)
47. The United Nations Human Settlements Programme, UN-HABITAT [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unhabitat.org>. (до питань)
48. UN-HABITAT. Series: Global Report on Human Settlements. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unhabitat.org/series/global-report-on-human-settlements>. (до питання 2)
49. World cities report – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wcr.unhabitat.org>. (до питання 2)